

godtsdienst, na sooveel door ons uit den weg geruimde inconveniënten en andere impedimenten, nog in een gehuurt huis werd verricht, ter saacke het nu wederom scheen te haperen aan een goed bouwmeester en aan werklieden. En alwaaromme w' den gouverneur Pelters hebben gelast om den opbouw van dat godtshuis eens een ongeïnterrumpeerde voortgank te doen besorgen, al soud'en z' daartoe ook huurlingen moeten employeren. Omdat sulx na ons begrip nog veel beter sal uitkomen, als dat de in voorraad gebragte materialen weder absent en de finale extructie langer blijft gestaakt.

Fol. 539v-540r.

*(Omdat de achterstallige renten op het kapitaal van de onbekende wezen al tot rsd 1582,44,- en die van de kerk te Banda-Neira tot rsd 397,36,- waren opgelopen, is de gouverneur opgedragen de inning zelf ter hand te nemen. Tevens is bevolen om jaarlijks een schriftelijk rapport op te maken van de passen die te Batavia waren verleend en daar waren binnengekomen, alsmede van de ontvangen ladingen. Op grond van de brieven van Heren XVII van 2 en 16 oktober 1759, die het voorafgaande jaar met de Jager en Erfprins zijn toegezonden, is opnieuw aanbevolen slechts vaartuigen naar Makassar te zenden voor het afhalen van rijst. Die extracten uit de patriase brieven hadden allang beantwoord moeten worden en er is geen beginnen aan om aanstoot te nemen aan alle ongeregeldeheden, verwaarlozing, [fol. 541] onhebbelijkheden en strafbare nalatigheid. Er is slechts aangedrongen in de marge te antwoorden. Voor kennisgeving is aangenomen dat het perk Bejouw in de voorafgaande 12 maanden een voordelig saldo van f 4520 heeft opgeleverd en de pantjalang Amarantha Maria voor rsd 62 is verkocht. Uit het ontwerp op de negotieboeken blijkt dat in 1759/60 de uitgaven f 201.764 waren en de inkomsten f 44.638, zodat het nadelig saldo f 157.126 bedraagt. Het voorafgaande jaar waren ze respectievelijk f 178.846 en f 37.583, zodat het nadelig saldo toen f 141.263 is geweest. Ondanks alle aansporingen tot het tegendeel, is het nadelig saldo weer toegenomen met f 15.863. Er kan nog niet op de boeken vertrouwd worden, want in de brief van 7 september werd enerzijds bericht dat er bij de opneming van de administraties en bij de controles geen fouten zijn ontdekt, [fol. ...] anderzijds dat gecommiteerden, die in de vergadering van 20 maart waren aangesteld, op 15 augustus rapporteerden dat de boeken tekortschoten, maar het waarnemen van de belangen van de Compagnie eruit bleek. Dit is wartaal en het is een raadsel wat met deze tegenstrijdigheden wordt bedoeld. Een oordeel wordt uitgesteld tot het rapport van de visitateur binnen is gekomen. Het is hoofdadministrateur Gerrit Aansorg aanbevolen om, zoals elders, de negotieboeken op tijd te verzenden. Omdat het bestuur niets heeft gezegd over de, in het voorafgaande jaar gevraagde, verantwoording van de zonder toestemming verkochte goederen en bedorven tarwe en padi, het eerste met 43 % en het laatste met 43  $\frac{1}{4}$  % verlies, is besloten om een oordeel over de procenten aan in- en afschrijvingen uit te stellen. Deze bedragen moeten door Aansorg worden voldaan, [fol. 542] alsmede het verlies bij verkoop op 20.499 lb tarwe, eveneens op 11 doeken, tenzij het volgens besluit van 20 maart reeds in de kas was gestort. Dat is ook het geval met de tekorten van de gewezen opperhoofden van Pulau Ai, of dat ze worden verhaald op wie voor betaling had moeten zorgdragen. Om een einde aan de verwarring te maken is het nadelig saldo dat op 15 oktober was vastgesteld, alsmede het verlies op 10 verkochte baftas ook daaronder begrepen. Het bestuur hoopt dat de handel, die sinds twee jaar slecht was gegaan, door herstel van de eendracht zal verbeteren. Dit impliceert een onbeschaamde volledige erkenning van de hatelijke onrust onder degenen die juist het belang van de Compagnie behoren te behartigen. Door de wanorde was een restant textiel in de winkel zo hoog in prijs gestegen dat ze de gewone percentages niet meer zouden opbrengen. [fol. 543] Totdat de rendementen bekend zijn, zal dit als kennisgeving worden beschouwd. De verontwaardiging hierover is kenbaar gemaakt, alsmede dat kapitein-luitenant Hendrik van den Brink gebleekte dongries met rode hoofden pu-*

2 Ongenummerd folio.